

„UNIJA“
(Weekly)
The only Lithuanian
News paper published in
New York. It has a large
circulation in the United
States and Europe.
Rates of Advertisi g.
One inch - nce \$1 00
" " - half yearly 6 00
" " yearly 10 00
All communications to be
addressed to:
M. TWAROWSKI
25 Allen St., New York

UNIJA

„UNIJA“
Išleina kožną Subatę
kasduoja ant metu \$2 00
" " puse „ 1.25
AUROPOJE
kasduoja ant metu \$300
APGARSINIMAI
kasduoja ant metu \$10.00
puses „ 6.00
už vieną siki 1.00
Grom tas praszone elust
ant v ardo
M. TWAROWSKI
25 Allen St., New York

New York, Subatoje 9 d. Ąapkriczio 1884 m.

N 3.

Ižduotojas M. Twaraukas

Reditojas Jonas Szlupas

M 1.

Akie zmogiszką kalbą.

(Tasa.)

MAIVU KALBA.

Jau augszcziaus pasakeme, kad žmogus gali aprekszti savo mislis maivomis, taigi jis gali tureti maiviszką kalbą. O koki kalba tai butu? Tanchiausiai ta kalba nera kitu kuomi kaip tiktai paženklinimu kokio norint daigto ar kokios mislies prastu pa rodimu pavirszto ar tai per paltejimą apsznekamo daigto ar tai per mosterejimą ar tai per žvilgterejimą i ji. Žinomas tai daigtas, kad czia pasipametloja istabieji ženklai daigtu. Už taigi marvu kalbą butu galima vadinti „vaisdiszką kalbą“. Maivu kalboje netiktai kad nesutruksza raisztis tarp daigtu ir tu daigtu paženklinimo, bet vargiai czia butu galima norint ant vieno akies mirksnio tą raiszti pamesti. Maivu kalboje ira vaisdai(abrozdoi) ore daromi ir apszneketini daigtai prisiartina protui tuomi, kad ira aprodomas apgraibais pavirszius tu daigtu.

Netark, skaititojau, kad gyvenime maivu kalbą labai retai apeitum. Asz czia paminiesiu kelatą jos žiuomu menciu(gatanku).

1.,Sznektu kureczu ir nebelu. Taritum, kad nemeziai (kiti juos vadina necziais) negali tureti kalbos, o vienok nera taip. Nemeziai gali iszmokti pažimeti savo mislis, jie gali mokintiesi isz kningu ir nuo žmoniū mažne taip pat kaip kad darome mes, norint ne taip patogiai. Jie iszmoksta skaititi ir rasziti, jie gali iszmokti silabizuoti sakinius su pigelba „pirsztu abecetos“*) ir supranta žodzius kitu silabizuojamus; o prieg tam jie gali szneketi sznekamąją kalbą, norint žodzius isztaria laužtinai, drunai it nesutaiktintai gokcziodami, ir kitiems sznekant pagal judejimą tų jie gali atsekti žodzius ligu kaip kad jie girdetu isztariant tuos žodzius.

Prigimtoji kalba nemeziū — tai kalba zenklais. Ta-gi zenkliszką kalbą nemeziai gali iszmokti patis isz savęs be jokios pagalbos sznekancziuju žmoniū. Taip stigavo a virai, kurie ilgus metus turejo darbą su nemeziais; primeau tiktai vardus Heinėkes,

*)Vienrankę abecelą (vartojamą Vokietijoje) pramane nežine ar Žuan Pablo Bonetas ar Pedro de Ponce, o dvirankę abecelą pramane prancuzas Sikaras; jo pramonę pasigauna daugiausiai anglai,

Szmalco, Skoto, Sikaro. O-gi ans Kruse, pats budamas nebelu ir kureczu, szaip raszo: Taip ti nemeius turi kalbą tureti, nes be kalbos negali isigauti nei viena mislis. Bet czia prigimimas eina greitai i pagalbą. Kas labiausiai ira istabu, arba kas... padaro aizsku skirtumą tarp vienu ir kitu daigtu, tokios skirtumo žimes del daigtu už sizio palieka ženklais, kuriais nemezius pasižimi tuos daigtus, ir vel juos atžista; tie ženklai pasidaro žodžiais del daigtu. Ir kuomet jis patilomis nutaiso ženklus, rastis del paži mejimo daigtu pavieniam, t. e. kuomet jis pasiraszo ju pavidalą(poviziu) ore pats del savęs, arba mislije pametloja juos rankomis, pirs tais ar maivomis, jis pasidaro ženklus, priplaikius(tam tikrus) pažimejimu nuomoniū, kurios susikrovusios padirba supainiotas mislis, o paszui vel gali butu atgaivintos atmintije. Ir taip jis pats pasidaro kalbą, taip vadinamą maivu kalbą; ir-gi su tuo mažumu grubiu ženklų jau ira kelas pralaužtas del mislies, o isigaunant mislei auga kalba ar, ir szkorejasi tolaus ir tolaus“*) Kaip nemeziai pasitaiso kalbą patis del savęs, parodis žodžiai ir kito nemeziaus. Masje(Massieu), apsake, ką jis atmine apie savo buvi pirm atitekimo i mokslą. Jis labai tuomet milejės savo motiną ir tevą, ir juos sznekindavęs žeklais. Gimineje buvo szesziatas kurt ir nebelu vaiku— 3 vaikiukai ir 3 mergiu tes. „Asz namie likau— sake jis — iki suaugau i 13 metu ir 9 mensesius, ir uekuomet negirau mo islo; asz nemeziū raszto. Asz aptaridavau savo nuomones zenklais, duromis ranką arba maivomis. Zenklai, kuriais asz savo nuomones pažimedavau del savo giminaicziū, broliū ir seseru, buvo labai atmainingi nuo ženklų, devimu tarp mokintu nemeziū. Svetimi žmones nekuomet musu nesuprasdavo, kadą mes juos sznekindavome zenklais, bet susedai mus suprasdavo“. Jis pasižmedavo arklus, junczius, želmanas, namus ir tt., ir atmindavo juos pamatęs austrasik. Jis užsigiede iszmokti skaititi ir rasziti, ir elti i mokslą drauge su vaikiukais ar mergiukemis, bet jo neleide; taigi jis pats nuejės i mokslavietę(moksliniczia) ženklais rode, juog ir jis nori iszmokti rasziti ir skaititi, bet mokintojas ji ursziai bardamas iszvijęs isz mokslavietes. Tevas paklubrdavo ji pasimelsti su kitais,

*)Kruse: Ueber Taubstumme, 1853, p. 51.

ir jis mutidamas kitus sudedant rankas ir judinant lupas, sukeisdavęs rankas ir vaponodavęs lupomis, tikedamas [kaip ir kiti nemeziai], juog jie garbino dangū. „Asz mokejau suneszi skaitlu, sake jis, pirm pamokinimo, o mokinausi ant pirsztu skaititu; asz roko davau ant pirsztu, ir kad skaitlus suenda i pilną deszimti, asz pasidaridavau karpeli medije“. Paklaustas, ką jis mislidavęs matidamas žmones žūurint i vienas kitą ir judinant lupas, jis atsake, kad jam rodesi, juog jie savitarpe sznekejo, o vel paklaustas, kodėl jis taip mislijo, jis atsi piepe, kad jis atmindavęs kaip kitiems pasznekejus su jo tevu, tevas pasitiekdavęs i pliekti“*)

Reikalai Lietuvininku Suvientuose Valstijose.

Lietuva, musu gimtuve, atsigaus ir sustipres, kada isigaus stipri LIETUVISZKA dvase lietuviszkoje gimineje. Kaip kas nori tegul sako, bet mano ira toki mislis. Jaugi ant pirmo žvilgio gana divinai iszveizdi, kadą asz sakau, juog lietuviszka gimine ne kvepuoja lietuviszkumu. Bet gyvenimas mano stigavojimą patvirtina.

Kožna gimine turi savo pavardę. Vienas vadinasi Draszcziu, kitas Pampiku, treczias Žalu. kietvirtas vel kitaip. Musu brolai atkelaudami i Amerika tankiausiai turejo grazias, nepermainitas ir nesujauktas pavardes. O jau czia atkelavę kitaip padare. Negana kad vieni paverte savo pavardes i lenkiszkas, Szimkauskas raszosi Szimkovski, Paplauskas — Poplavski, Kavalauskas — Kovalevski ir tt., bet kiti dar navatniaus padare savo lietuviszkas pavardes suangluodami: t. a. Żalnieraitis raszosi Żalner, Kalvaitis — Colvite, Mikulis — McCouley, ir tt.; ant galu tretieji visisz kai svetimas prieme pavardes, ir taip tai randame lietuvininkus pasivadinant Smith, Stein, Clifford... O kodėl lietuvininkai keiczia savo pavardes? Vieniems lietuviszkoji pavarde negraziai skambanti, kitiems lietu-

*)Sicard: Théorie des Signes pour l'Instruction des Sourds, Paris, 1808; vol. II, p. 632 &

viszka pavardę daranti gėdą per tai, kad jo brolai asą tamšus, treti sakosi galę geresni „bussiness“ padariti apsisivilkę angliszką ar vokiszką rubą. Jau pati priežastis keitimo pavardžiu rodo, kad masu žmogus Amerikoje nevisuomet moka laikyti garbeje tai, ką jis paėme su savimi iszeidamas i svetimą žemę. O pavardės atmainimas, tai jau ira pirmas žingsnis i iszsigimimą, iszsigiminiavimą. Kožnas lietuvininkas, kurs savo pavardę maino ant svetimos, jau kaip kad atsižada nuo to, ką ja n tevai dave. . . o tuomi traukia i pragaiszti netiktai savo varda, bet ir savo brolus ir tauta. Brolai! laikikime savo pavardės tokiomis, kokios jos isz prigimimo ira. . . Juk Prusuose vokiečiai visus lietuvininkus sako palikus vokiečiais, o Maskolijoje maskolais, kaip tiktai katras lietuvininkas savo varda nusuokia vokiszkai ar maskoliszkai! Kam-gi mes patis turime arditį savo gentę? Lietuvininkais mes gimeme, ir lietuviszkus vardus nesziokime.

Antrasis žingsnis i iszsigimimą lietuvininku ira emimas pacios nelietuvininkes. Musu brolis pagivenęs metus Amerikoje snekia, kad neka n nederinti mergaite lietuvaite; ji, gird, nemokanti angliszkai sneketi, nei lenkiszkai nepaszvebeldžiutoja, o prie to ji nemoka prižiureti ukę kaip ang-

like, vokietike ar lenkike. . . . Bro-lau! Jaigu tujai pagivenęs metus ar daugiaus apsitriniojei ir padėjai szalin milini szvarką ar trinitį, ar kvaduo-tą kamzolę ir tariesi palikęs akilesniu, ar-gi mergaite-lietuvice pagive-nusi kelata menesiu nesusiligins su vokiecziu ar anglu žmonomis? Ar-gi jau viriszkis vienas pats ezion eina akilin, o moteriszke ne!! Givenimas, ristines už kasni duonos ezia ko na viena mokina, taigi ir visus neligi-mus suligina trumpame laike. Už tai ir lietuvaite, kurią tu nuo savęs atstumi, ne gali buti zemesne už kitu tautu moteris. . . . Lietuvininkas pa-emęs lenkikę, anglikę ar vokiecziukę i savo namus, ivezdina jau nauja dva-sę ir nauja kalba. Ažuot ką lietuvi-ninkas turetų misliti ir sneketi apie Lietuvą, žemę musu tevų tevų krauju apszlakstita, ažuot ką lietuvininkas turetų nužiureti, kaip Lietuvoje pada-riti reda, paplesti mokslą, pagerinti buvi žmogaus darbininko, ant galo ir kaip Lietuvą iszgauti isz po svetimo jungo. . . . lietuvininkas pereina i vo-kiecziu ar lenku pušę, o nesiki girde-jau juk ir maskolu užtaraujant! Isz tiesu szirdis skaudi girdint, kad lietuvi-ninkai persiima svetima dvasę ir sve-timais jeszkiniais. Bet kam muus rei-ki trauktiesi nuo savo tevines Lietu-vos!! Ar-gi jau darbai musu kumin-

gaikszeziu Gediminó, Algirdžio, Kei-stuczio ir Vitauto turetų ant nekų nu-eiti?! Asz tai nenoriu, nenoriu tiketi. Tegul lietuvininkas pasitaiso lietu-viszką namu židinelį, tegul jo vaikai girdes namie lietuviszką snektą ir te-gul matis tevus apie Lietuvą minint ir apie jos buvi pasirupinant, vai/uo-se meile tevines žibteres ar, atsiras ir prisiriszinas prie savo kalbos ia prie savo gimtuves. Kaip mes vaikus mo-kiname atkalbeti „Teve-musu“, taip pat mes juos galime iszmokinti mileti savo brolus, žemę ir praaitę. Jeigu mes patis Lietuvos nenoresime pažinti, tai berots musu vaikai neko apie ją ne-gaus iszgirsti-- nes Lietuva maskolus ir vokiecis isnaikino, ir ezia Ameriko-je nera kam apie ją mineti. Taigi bro-lai, noredami kad musu tauta atsigaui-tu ir sustipretu, mes turime gimineje auginti lietuviszką dvasę ir gaivinti lietuviszką kalbą Lietuviszka kalba ir dvase randa geriausius vaiszes ten, kur pats ir pati ira kilę isz lietuvisz-kos gimines. Kas turi lenkikę, vokie-cziukę ar anglikę, tas gali pacziai savo norus, kalbą ir jeszkinius ikepti, o toks darbas ira reikalingas ir tevinei naudingas. Tegul nei vienas lietuvi-ninkas svetur nepragaiszta del Lietu-vos.

Isz laikime lietuviszkos dvases gali giminei gerą duoti pagelbą mokslavie-

Negailistingas. (Pradžia I. num.)

Tuomi tarpu u sakai bažnieczioje netruko iszeiti, viskas i svodbę buvo prarengta. Tiktai Baltras kažin kur prazuvo Onai digterejo ai i szirdi: bet ji bijojo mustauti, kad Baltras butu pabegęs. O vienok ne kitaip buvo. Apie pietus Ona gavo atvira raszteli tokios italpos: „Ona! asz tavęs neapkezcziu. Asz ant tavęs daug pinigų pa-dejau, tavę aptaisiau, tavę gidžiau, tavo vai-kus penejau. Nuo tavęs, ką-gi gero asz tu-rejau! Juk ir isz anu 100 doleriu, kuriuos man idave tavo motina, asz jau turejau ke-latą ant tavęs padeti, kitus-gi pasiemiau kaip užmokesti už tai, ką asz tavę taip ilgai prižiurejau. Manęs nekuomet nebemati-si tame krasztė. Baltras.“

Oną paeme drebulis. Ji sugružo. Atsi-geivelejusį ji su atduksiu tare: Asz nelar-minga! Kaip pirm pusantru metu, taip ir dabar palikau be duonos, ir stovin tarp ke-turiu pliku sienu. Asz tariasi tą viriszki pargalesianti, tariavsi per ji aprupisianti buvi savo vaiku— dievas-gi kitaip taikė. Ans bedievis karp žvirblis pakilęs paleke, o asz palikau bežlugsanti klane bjauribes ir vargu. Asz palikau keksę, asz parsidaviau už pinigą, o ir to nesugraibau. O tai ira užmokestis už mano nupuolimą. Vaikelai jus mano eikite artin, tegul asz norint jus

galu priglausti prie sopulngos szirdies, jus juk nuo manęs neatsitolinsite. . . Tegul ant jusu nušrinta mano aszaros, ir jus ap-mazgoja nuo gedos, kurią asz savo paklidi-mu ant jusu užtraukiau. Jus vien likote mano pretelais. O dieve mano, duok man pajegu— asz dabar suprantu, kad keli tei-sibes ir dorumo asz daugiaus istengsiu ne kad pardavodama savo jašmus tiems, kurie tariasi mus nelaimingas asant sutvertas del ganedinimo ju smalstomo. Jus vaikai atsi-gerbkite viriszkiam, kadą suaugsite.

Galas.

Vargu vargužiai.

Vaisdas isz givenimo parasz-tas Juozo Anžuolaičio.

Ant gražios krases tiesalais iszklotoje troboje sedejo jauna mergaite. Jos veidas buvo smulkokas, apskritetas ir gana dailus; akis melinos, gilai ižiurinczos; plaukai tam-siai geltoni; o taip visas augumas vidutini-szkas, ir ganetiniai dailus. Ta mergaite dika nesedejo. Priesz ją ant stalo stovejo siutuvas (siuvimo maszina): ilgą laiką ji gana sma-giai siuvo, bet palengva jos ranka rateli siutuvo kaskarts reczius eme sukti, iki ant galo siutuvas visai apsiszojo.

„Na, asz jam atsilejau tiek daug ske-petelu; bene primins norint jos manę jam.

kadą jis isvažiuos i Universitetą. Man ista-bu, kad jis mano meiles jop nesupranta; ar gali jis nenori suprasti? Juk asz negalu jam pirma apie tai praszneti. . . . O jeigu man prasznekus jis pasakitu, kad nenori manęs. . . . Jis toks ira novatnas. Kiek asz ezia varkinu paistu, visi netokie kaip jis. Kuomet kiti vaikszeioja pas pažistamus lenda i karcziamas ar ir kitur kur nueina— jis vis žiuri i kningą, skaito ir skaito. Asz jau numanau, ko jis nori. Jis nesigedi to, kad jis ira lietuvininku, bet dar tuomi giria-si, ir sako, kad nenžilgą lietuvininkai pra-desę nauja, kulturiszką givenimą giventi. Jis noretu lietuvinikus iszaugszinti, jis no-retu ju dvasę pažadinti. . . . Kas zin ar bus kas isz to? Jis jau dabar ira atsidavęs dar-bams del tevines, jis mili žmones, savo kal-bą, savo krasztą— bet kas man isz to? Taip isimilejęs smarkiai i tuos daigtus, jis manęs negali mileti. Juk nepritektu jam meiles visur kur.

Butu dar ilgiaus Barbe taip su savimi snekejusį, jeigu nebutu suskambejęs var-pelis. Barbe szukterejusį: „tai jis“ nubego atidariti duris.

Isz tiesu tai buvo Vincas, varkinas jau-nas, augsztas geltonplaukis, petingas; asz tri akis ir augszta lakta rode, kad jis gali tu-reti gana proto; o veidas buvo prieg tam atviras ir rode atvirumą szirdies.

(Tolaus bus.)

rdžio, Kei-
t neku nu-
oriu tiketi.
iso lietu-
jo vaikai
lektą ir te-
za minint
it, vai tuo-
atsiras ir
os ia prie
aikus mo-
tsu", taip
nti mileti
Jeigu mes
azinti, tai
ie ją ne-
mas kolus
Ameriko-
laigi bro-
atsigau-
gimėje
gaivinti
kalba ir
szes ten,
lietuvisz-
ę, volie-
ziai savo
kvepti, o
r tevinei
lietuvi-
el Lietu-

ases gali
sklavie-

Man ista-
pranta; ar
sz negalu
O jeigu
d nenori
Kiek asz
kaip jis
zistamus
nueina—
uito. Asz
sigedi to,
mi giria-
kai pra-
giventi.
i, jis no-
n ar bus
ves dar-
avo kal-
to? Taip
s manę
meiles

i savimi
jės var-
nubego

nas jau-
s; asztri
gali tu-
ęg tam

te(mokslinicia). Ten, kur daug lietu-
vininku gyvena, butu galima itaisyti
pradina lietuviszka mokslaviete, ku-
rioje lietuvaiciai ir lietuvaiteis izmo-
ktu skaititi ir rasziti, moksla rokundu,
istorija ir tt. O kur ju maziaus ira ir
kur butu sunku izlaikiti mokintoja
(daugiur kunigas juomi galetu buti)
ten lietuvininkai galetu szventomis
dienomis sueiti i daigta ir vienas nuo
kito pasimokinti. Juk tai ne sunkus
butu daigtas dvi ar tris adinas po
pietu perlaisti ant mokslo. Szio-
kio-
mis darbo dienomis butu berots tai
sunku padariti— nes vieni ira labai
pavargę vakarais, o kiti eina ant nak-
ties i darba, treti turi kita koki uzsi-
emima. Bet jau atejus szventdieniui
koznas ira luosas per visa diena, uz
tai ir ant mokslo gali dvejata adinu
atideti. Nereiketu eiti sanditi namus
del susirinkimo szventa diena, taipogi
nereiketu listi i karciziana, galima
butu gauti uztektinai vietos pas vie-
na ar kita broli, kurs turi ar placzias
givenessias ar taip koki sztora. Ant
mokslo susirinke lietuvininkai o ir ju
vaikai, galetu vienas kita iukvatinti,
o tokiu budu apsvietimas musu bro-
lu labai toli nueitu. Asz macziau Lie-
tuvoje trejose vietose tokias szvent-
dieniszkas mokslavietes. Meilu buvo
ziureti i skaiszezius veidus zmonelu,
kurie sunkiai nedele dirbe ejo pas
savo kaimina, kad slapta nuo viresni-
bes maskolu izmoktu raszta. O ju
mokslas gerai jiems nuejo— szia-
dien ten nerasi nei vieno zmogaus, kurs ne
zinotu apraszimo zemes, aritmetikos
ir kitu naudingu zmogui daigtu. Pra-
dzia ten jaugi buvo labai sunki; vie-
ni juokesi iz mokintojo, kiti abejojo
apie iszeiga jo darbu— o szia-
dien patis zmones dziaugiasi, kad izmoke
daug daigtu suprasti, apie kuriuos be
mokslo nebutu nei mislite pamislije.
Taigi brolai, jaigu tevineje, kur per
sekioja musu viengenczius, zmones
susibegę raszo, skaito, apsakineja vie-
nas kitam, kas ka zino, ar-gi mes taip
pat negalime padariti luosame krasz-
te givendami. Ar-gi sunku mums ke-
lata ingsniu zengti. ir pas gera kai-
mina pavieszeti pora adinu. Tos vai-
szios nereikalatja alaus, o atnesztu
mums patiems ir visai Lietuvai dide-
la, neapsakoma nauda. Kam rupi ge-
ras likimas Lietuvos, kas gailisi bro-
lu nesiki einancziu i paklidima per
trukuma apszvietos, ant galo kas nori
padariti del savęs didelai gera darba,
tas tegul apmislija tai, kas czia para-
szita, ir tegul taip dirba. O jeigu no-
rint dvejose vietose lietuvininkai pa-
sirupins atlikti szventdieniszkus su-
sirinkimus— tai laime del musu tevi-

nes augtu ir didintuosi.
Asz baigsiu savo raszta zodziais
dainininkes:
„Jau laikas didis akis pratrinti
Ir szviesa Mokslo visiems pazinti
Mes pasilike nuo visu vieni,
Ar-gi bebusing' tamsibej seni?! . . .
Man betgi regis, kad dvase pakils,
Nuo sunkaus miego ji ilgo pails.
O brolai mano prades dirbineti,
Aplink szviesibe mokslo netingeti;
O kaip pazinsme mokslu geruma,
Tai tad pajusim szirdij stipruma.

Givastis.

(Pradzia 1. num.)

Bet kaip reiki suprasti ana pasakima,
kad nuo saules paeina pajegos, esanczios
givuoluose ir zelmenose? Vanduo pakeltas
augszciaus pavirszio mares, nusileisdamas
zemin ivairiai izveizdi: jis krinta strike io-
damas kaskadomis, srovi szaltiniars, verda
verpetuose, teka tikiai upavieteje. Taip tai
vanduo tekedamas zemin gali dirbti darba,
k. a. sukti girnas maluno, metiti szautuva
staclu, pjauti pjuklu ar szvitruoti kugiu,
imuzti mietus(baslus) i zemę. Tai vis daro
pajega, kuri pakele vandeni i virszu; nuo
augsto tekedamas vanduo darba atlieka
jeib koki; taigi darbas padaritas tekanczio
vandens ira kaip kad izsklaidimu arba iz-
skirstimu darbo, padeto ant izskelimo van-
dens augsztin. . . . Koznas daigtas susideda
isz mazu mazu, nebeperdalijamu dalu, va-
dinamu atomais. Akimis mes nematome tu
atomu, bet jie butinai ira. Juk kad puezia
stiprus vejas ir zmogus eina priesz veja, ar
gi jis mato ana ora, kurs jam apsunkina ei-
sena, stumdamas zmogu atgal; arba mes
juk jauziamo ivairu daigtu kvapa, o ar ma-
tome daleles tu daigtu ilendant i nosi? Zie-
das ant pirszo per ilga nesziojima susidevi;
laszai vandens izskianrina akmens. Tuose ir
kituose atsitikimuose gamta veikia, norint
del musu akiu nematomu budu. Isz nema-
tomu daigtu ira atomai padariti. Daigtuose
atomai ira susigime; atomai, matai, turi sa-
vitarpe pritraukima, kuri mokslininkai va-
dina „kemiszka gentiste“. Taip antai miszi-
nija duju dagio ir vandendario atomai sto-
vi pavienam, bet ta miszini paszildzius, a-
tomai puls vienas kitop per atstuma, kurs
juos vienas nuo kito atskiria. Pakuolaik tie
atomai nebuvo emę judeti vienas kito lin-
kon, ir ju tarpe dar buvo atstumas, mes tu-
rejome pritraukima. Kad-gi atomai eme
begti vienas kitop, ans traukimas pavirto i
„giva speka“, vis viva. Susikibus atomams
mes jaugi turime ana vis viva, bet naujame
pavidale; isz persjkelimo gavome virpeji-
ma. Buvo molekulariszkas persikelimas, o
ira sziluma. Toki tai uora atomu susikibti,
susigimti i viena— mokslininkai ir vadina
kemiszka gentiste. Susigimusius atomus ira
galima atpleszti vienas nuo kito ir juos at-
variti i pirmiszti padejima. Bet kad tai i-
viktu, reiki tiek pat szilimos, kiek jiems su-

sigimstant buvo pasidarę. Toks atpleszimas
kozną dieną ir kozną valandą gamtoje ivi-
ksta su pagelba sauletu vilnu. Sauletos vil-
nis atima dagi vandens nuo vandendario
lapuose zelmenu. Kaip molekulariszka vis
viva ana vilnis paniksta, bet uztai atomai
dagio ir vandendario atgauna pritraukima;
taigi jie vel atgauna gebsnuma susigimti, o
susigimdami padaro tiek szilumos, kiek jos
pragauszo atskiriant atomus vienas nuo kito
Taipat galime pasakiti apie sukrova angla-
dario ir dagio, t. vad. angladagi, kuri mes
iszkvepuojame isz plaucziu; ta duja duoda
ir musu ugnis, ir mazuma jos raudame pa-
sisklaidzius ore. Lapuose zelmenu spindu-
lai saules atpleszia sukrautinius atomus
angladagio vienas nuo kito, ir patis pragai-
szta; bet kad zelmens mes deginame, tai
atgauname ana visa sziluma, suvartota prie
ju pataisimo. — Taigi mes matome, kad
saule atskiria atomus, patilpusius i sukrau-
tinę medegę. O toks kemiszkas atpleszimas
sukrautiniu atomu ir padaro kuna givuolu
ir zelmenu. Atszrzelgiant i ana paveikla
augsztin izskelto vandens, tai szatiu du gali-
bes czia ira spekiszkas atskirimas zinomo
daugio vandens nuo zemos ligumos zemvir-
szio, ir pakelimas jo i augszta; galibe czia
sunaikinta grizta, iutekanti zemin vandeniui.
O dalike givasties, szaltinu galibes ira spe-
kiszkas atpleszimas atomu sukrautineje me-
degoje su pagelba saules. Vandeni zemin
traukia „drabnumas“, o atomus kruvon vir-
vina „kemiszka gentiste“; abiedvi speki(si-
los) ira pritraukiami; protas supranta puoli-
ma atomu angladario atomuspi dagio ne-
lengviaus kaip kad ana puolima vandens
zemin. Taigi aiszku, kad czia dviem vardais
ira vadinama ta pati speka(galibe).
Mes valgome zelmens, o kvepuojame
dagi isz oro; musu kune tas dagis susigim-
sta su angladariu ir vandendariu, paimtais
i kuna valgant zelmens, o per ta susigimi-
ma pasidaro kemiszka sziluma ir susitaiso
kemiszkas pavidalas. Saule iveikia atomus.
Pirmutinis iveikimas prideri nuo to, kokie
ira patis atomai, tarp kuriu sauliszka paje-
ga pasiskirsto; taigi pavidalas daigtu pride-
ri nuo molekulariszku pajegu; ligiai taipat
kaip kad pavidalas nuo augszto tekanczio
vandens(musu paveiksle augszciaus paduo-
tame) priguli nuo prietaisu trikinancziu
ana tekejima. U: tai nedivai, kad perskirti
vienas nuo kito angladaris ir dagis viena
siki gali susitaisiti i morava, o kita— i azuo-
la, o kad jremdvim susigimstant molekulo-
los vienur audzia audeklus kuno buozgalvio
o fitur audekla kuno zmogaus.

(Tolaus bus.)

Politikiszka Perzvelga.

Vokietija. Eina garsas, kad Transvalijos
Aprikoje republikoj tilomis praszanti
Vokietijos apginejimo.
Prancuzijoje. Senatas nusprende, kad 1) 225
Senatorius is-rinks departamentai ir naujo-
kines (kolonijos), 2) kad Senatoriai savo
ureda tures tikiai per 9 metus, o ne per vi-
sa amziu, kaip budavo patuolaik, ir 3) kad

pajezskotojai sosto Prancuzijos negali būti išrenkami į senatą. . . . Daug darbininkų Prancuzijoje stovi be darbo. Viresnibe perka ginklus iš Belgijos; Prancuzijoje 1882 m. buvo 4000 žmonių, dirbančių muszkietas, o liko tikrai 2500. Alžiras ima gelžinius perkalus iš Belgijos; o Prancuzija iš Alžiro ima ant metu už pusantro milijono nenutaisytos medegos; dar 1872 m. j. pardavė i Alžirą plėniniu perkalu už pusantro milijono prantu, o dabar tikrai už 200000. Szenis (reksai), maszinos ir kiti gelžiniai daigtai ir svetur perkami pigiauš ne kad namie; bet užtai namiszikiai darbininkai negaudami darbo baduoja. Prancuzu uaujokinese Anglai parduoda savo tavoru daugiauš ne kad patis prancuzai! . . . Kinai atitaisę pili Kippai, kurią buvo prancuzai iszardę. Gazeta Liberté sako, kad kinai jau pradęję sądorauti su prancuzais. Buk prancuzai paimšę Kilungo gintuvę, ir nebereči. kalausę 40 milijonu atliginimo už bledi.

Anglija. Netikras pranaszas Madi Aprikoje suemęš anglu generolą Gordoną su jo kareiviais. Gen. Volsh iš Vadi Alpos eina skubiniai i Dongolą; Aigipto Kediwas jam valdžią davęš ant viso Sudano; taigi Volsh pastoji i vietą Gordono. Kauadenai padeda anglams kelauti augsztin upes Nilaus. Pradžioje kelone jiems pasirode asanti uesunki, bet dabar jie pamate, kaip ir vargingas daigtas persikelti per vandeukriczius ir tarpakmenius Niluje. Piningus tai ekspedicijai Anglija tiekiasi surinkti naują rinklavą nuo pelno po du pens . . . . Del nurandimo nuomininku (arandatoriu) ant salos Skei viresnibe iszsiuntę kariszką laivą su kareiviais ir palicija. Viresnibe ir čzia užstavineja ponus . . . . Daktaras T.S. Uels vel atkele klaušimą apie reikalingumą deginti lavonus. Ira Anglijoje lavonu deginimo draugiste, kurią įtaise minetasis Uels, Tompsonas, ir Hartas. Deginimas lavonu asąš tuomi geras, kad vanduo nepasigadina per suplovimą puvančziu kuno dalu, o prieg tam ir orą neprišmeizžia anie smardus garai, kilantieji iš kapo. O nesveikas vanduo ir smardus oras graiciausiai ardo žmogaus sveikatą. (Vokietijoje, Gotos meste 1879 m. sudeginta 17 lavonu, 1880—16, 1881 ir 1882 m. po 33, 1883—47, o szimet jau 54.)

Austrija. Kalnoki, ministras Vingrijos, sako kad dabar Auropoje nebusę vainos, nes Vokietija, Italija, Austrija ir Maskolija norinczios iszlaižiti taiką. . . . Vinos meste viresnibe pristate ant 6 metu i sunkius darbus Barfusą už tai, kad jis darbininkus keldinęš priesz ponus ir jiems davinejęš maisztiszkus rasztus; taipogi isz Vinos iszvarita 12 darbininku už tai, kad jie esą viresnibe paojingai.

Szpanijoje buvo didelis lietus, kilo tvanai skricziuose Alikantes, Almerijos ir Valencijos; daug kaimu ir mestu skendi vandenije, o daug žmonių ir givuolu prigere.

Maskolija. Keturi studentai Karkovo meste pasodinti ir i kalejimą už tai kad jie taise sukilimą priesz viresnibę. — Masticka, perdetini palicijos Kijavos meste, viresnibe

atstate nuo vietos už tai, kad jis su neseniai sukilisiais studentais negana smarkiai apsiejęš! . . . . Dvilika profesoriu Kijavos ir Karkovo Universitetu busę atlaisti nuo uredu del to, kad jie asą prieszingos viresnibe misles. . . . Lavrovas, garsus maskolu nihilistas, iszdave rasztą, kuriame kviecia savo draugus, kad jie priesz Carą sukeltu armija. Berots jau darbas nihilistu ejo ir arinijoje nuo 1881 m. Taip szit ir neseniai i sudą buvo statiti 6 apicieriai, tarp kuriu viresnisis leitenantas Aszenbrenneris 1882m. Nikolajevo meste tarp apicieriu padaręš revolucijszką draugistę; taipogi jis prikaltęš Juvaczovą kad tokią pat draugistę sutaisitu tarp apicieriu ant laivines. Kas ir buvo jau padarita. Taipogi Bogaczovas jau pirm 1881 m. apsznekejo reikalingumą tokio darbo, ir savo misli plete Helsingporse ir Lenkuose, let paskui ji viresnibe nutverusi pakore. Taipogi ir moteriszke Figner ilgai tarp kareiviu keldino jausmus luosibes. Tai vis rodo, kad nihilistai rizosi nuo caro atitraukti armija, ir tokiu keli ivesti Maskolijoje luosibę ir gerą redą.

Kolera jau pasirode Nantu ir Pariziaus meste. Pariziuje žmones tai ligai ramiai žiurę i akis. . . . Pagal misli prop. Kocho nuo koleras ir galima apsisaugoti taip pat kaip ir nuo rauplu per cziepiją. Kochas savo meginimus dare ant givuolu. Jam pasiseke kralikus susarginti, icziepijant i ju kuną gribeli, vadinamą Komabacilus, kurs koleros ir priežastimi. Kad givuolai susirgę buvo, Kochas juos paskerdęš žurnose rado daugibę komabacilu. Pirma buvo mokslininkai mishlję, kad givuolai neserga taja liga.

Kompanijos Amburgo, Bemes, Antverpes ir Havro susitare pakelti mokesti už kelonę i Amerika. Nuo vasario 1885 m. kelone kas tuos 5 ginejus (t. e. 25 dorelus).

Suviemutos Valstijos. Holingo lankose kilo maisztas darbininku, kurie neturedami darbo miršta badu. Maineriu perdetiniai praszo pagelbos nuo viresnibes, kad nuramditi darbininkus. Bet kodel jie neori duoti darbą ir tą darbą gerai apmoketi?! . . . . Mes turime dabar sunku bedarbi. Žmones tieszija vienas kitą tuomi, kad geresnės laikas ateisęš po uuszirimo prezidento. Mes ir tam netikime. Sziađien ar Klivlendą ar Blenas bus valdovu, neatsimainis nekas. Be darbis juk radosi isz to, kad pabrinkantai neseniai ivairiu daigtu daugiauš pridirbo, nekad ju žmonems reikejo; iki tie daigtai nebus isparduoti, tęsiesi bedarbis. Darbininkams baduojant, piningiai lebauja. Ir dabar ir daugibe lapumo daigtu tuisoma, kurius vartoja piningiai. Sziađien apie 1 milijoną darbininku jeszko darbo. Iki darbininkai patis uepamisliš apie pagerinimą savo buvio, nei Klivlendą nei Blenas ju nepagelbes. Be reikalo mes turime tokią vilti . . . . Aairszei balsavo už Butlerą ir Bleną; kada demokratai gavo virszu, itekme airis ir nupuole. Už tai Anglija taip labai ir linksmiasi. Anglija bijojo, kad arriszei tame kraszte neigautu pajegu! Jos geidavimas iszsr-

pilde, bet ar ant ilgo arrisziar pagriuvo, dabar nežinome.

Gromatu skardine.

V. Matul. Piladel. Paraszik, ar daug brolu givena jusu meste, ar turi draugistes?

J. Sauk. ir J. Graž. Baltim. Kalbiukite ir kitus brolus, kad skaititu „Unija“.

J. Czi. Hardvike. Mes buvome gaze-tą pasiuntę, ir mielai siunsime. Dekui už gerus mums linkejimus.

K. Baltruk. Vaterb. „Auszra“ ir „Unija“ siuncziamo. Uz metus Auszra kasztuoja 2 dor. Piningus mes prima-me.

P. Vaiczel. Drift. Kokias dainu kni-gutes nori, brolau, gauti?

J. Milev. M. Karm. Džiaugsmas, kad tiek daug brolu žada „Unija“ laikisę.

A. Jablon. Trojoje. Mes pasistengsi-me Tamstos rodą iszpilditi.

V. Ciupkev. Vaterb. Mes piningu ue-gavome, norint raszai siuntęš. Už „Auszra“ atsiusk 2 dorelu.

A. Jurg. Springf. Ar negirdejai ką apie lietuvinkus, iszvažiavusius i Braziliją ir Australiją? Butu ger su-jais susirasziti.

APGARSINIMAI.

Redisteje UNIJOS galema gauti knigas (izdavimo M. Tvarausko)

Praractvos Michaldos . . . . . 25 c.
Morfeuszas izgulditojas sapnu. . . . 30 c.
Istorija Ali-Babos. . . . . 30 c.
Is Auropos atejo,
Lietuviszkas Szupinis . . . . . 15 c.
Oszkabalu dainos . . . . . 25 c.
Auszra už visus metus \$2.00
(o vienas numeris 20 c.)

Kas iki 4 numeriti iszeinant nebus piningus i Redistę atsiuntęš, tam tolesneje numerai Unijos ne bus siuncziami.

DR. M. J. B. MESSEMER,
150 SECOND AVE., bet. 9th and 10th St.

Office Hours:

8-9 A. M.

12½-1½ } P. M.
7-8 }

Spaustuve M. Tvarausko parupina vaisziu kortutes, apgarsinimus, preki-stes gromatas ir tt. lietuviszkoje, len-kiszkoje, vokiszkoje ir angliszkoje kalbose už pigią prekę (kaini, cenę).